

ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อบัตรประกันสุขภาพของแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติ (ลาว เมียนมา กัมพูชา)
ในเขตอำเภอบุนทรริก จังหวัดอุบลราชธานี

Factor associated with the decision of enter into the health insurance scheme
among Laos Myanmar and Cambodia migrant workers
in Buntharik district, Ubonratchathani province

อรนุช ตาดำ¹, นกษา สิงห์วีระธรรม^{2*}, อิทธิศักดิ์ เจริญทรัพย์¹

Oranut Tadam¹, Noppcha Singweratham^{2*}, Ittisak Charoensup¹

¹โรงพยาบาลบุนทรริก จังหวัดอุบลราชธานี, ²คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,

¹Buntharik Hospital, Faculty of Public Health, ²Chiang Mai University,

(Received: August 30, 2025; Revised: December 1, 2025; Accepted: December 14, 2025)

บทคัดย่อ

การศึกษาย้อนหลังนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อบัตรประกันสุขภาพของแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติ (ลาว เมียนมา กัมพูชา) ในเขตอำเภอบุนทรริก จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 140 คน ใช้วิธีสุ่มแบบชั้นภูมิ เครื่องมือวิจัยที่ใช้วิจัยคือแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป การรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับหลักประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าว และการซื้อบัตรประกันสุขภาพ ได้ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ระหว่าง .67 – 1.00 วิเคราะห์ ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .83 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและสถิติถดถอยพหุคูณโลจิสติก ผลการวิจัยพบว่า

แรงงานต่างด้าวที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา (ORadj= 34.32, 95%CI: 4.24-278.05) และ มีที่อยู่อาศัยถาวรมีโอกาสซื้อบัตรประกันสุขภาพ (ORadj=5.96, 95%CI: 2.09-17.05) มีผลต่อการเลือกซื้อบัตรประกันสุขภาพของแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติ (ลาว เมียนมา กัมพูชา) ในเขตอำเภอบุนทรริก จังหวัดอุบลราชธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

กลุ่มแรงงานต่างด้าวที่ไม่ได้เรียนหนังสือและไม่ได้อยู่อาศัยถาวรเป็นกลุ่มเสี่ยงสูงสุดในการที่ไม่ซื้อบัตรประกันสุขภาพ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรออกแบบมาตรการเชิงรุกที่มุ่งเป้าไปยังกลุ่มประชากรดังกล่าวโดยตรง เช่น การให้ความรู้ด้านสุขภาพผ่านช่องทางที่เข้าถึงง่ายสำหรับผู้มีระดับการศึกษาน้อย และการเชื่อมโยงการซื้อประกันสุขภาพเข้ากับการลงทะเบียนที่อยู่อาศัย

คำสำคัญ: บัตรประกันสุขภาพ แรงงานต่างด้าว การเลือกซื้อ

*ผู้ให้การติดต่อ (Corresponding e-mail: noppcha.s@cmu.ac.th)

Abstract

This Retrospective study aimed to determine the factors influencing with the decision of the purchasing into the health insurance scheme among migrant workers from three nationalities – Laos, Myanmar, and Cambodia in Buntharik district, Ubonratchathani province. Sample were 140 participants, recruited by stratified random sampling. Research instruments were included on demographic and factor associated with the decision of purchasing into the health insurance scheme. Item-Objective Congruence Index (IOC) of questionnaires ranged from .67 to 1.00., the reliability (Cronbach' s alpha) was .83. Data were analyzed using descriptive statistics and multiple logistic multiple regression.

Research results revealed that migrant workers with primary school level ($OR_{adj} = 34.32$, 95%CI: 4.24-278.05) and permanent residence ($OR_{adj} = 5.96$, 95%CI: 2.09-17.05) were significantly more likely to purchase health insurance scheme among Laos Myanmar Cambodia ($p - value < .001$). Migrant workers with no formal education and no permanent residence were identified as the highest-risk group for not purchasing health insurance.

Therefore, relevant agencies should design proactive measures targeting this population group, such as providing accessible health education through user-friendly channels for individuals with low educational levels and linking health insurance purchases to residential registration processes.

Keywords: The Health Insurance Scheme, Migrant Workers, Purchasing

บทนำ

หลายประเทศต้องเผชิญกับการอพยพของแรงงานต่างด้าวและส่วนใหญ่เป็นประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งรัฐบาลไทยมีนโยบายให้แรงงานต่างด้าวทุกคนขึ้นทะเบียนอย่างถูกต้อง และต้องมีการจัดทำบัตรประกันสุขภาพ เพื่อให้แรงงานต่างด้าวมีหลักประกันสุขภาพเมื่อมาอาศัยอยู่ในประเทศไทย เมื่อแรงงานต่างด้าวมีการย้ายถิ่นฐานเข้าสู่ราชอาณาจักรไทยเพิ่มขึ้นจึงมีผลกระทบด้านต่าง ๆ ตามมา และผลกระทบทางด้านสาธารณสุข เช่น การแพร่ระบาดของโรคหรือการกระจายโรคติดต่อและอาจเป็นพาหะของโรคต่าง ๆ ดังนั้นการให้บริการด้านสาธารณสุขจึงมีความจำเป็นจะต้องให้บริการแก่บุคคลกลุ่มนี้ด้วยเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคต่าง ๆ ที่อาจติดมากับแรงงานต่างด้าวเหล่านี้ แรงงานต่างด้าวมักมีอัตราการป่วยเล็กน้อยและการเจ็บป่วยที่ต้องนอนพักในสถานพยาบาลที่ต่ำกว่าคนไทย แต่มีลักษณะของการเจ็บป่วยที่ต้องนอนพักอยู่ที่บ้านเป็นอัตราที่สูงกว่าแรงงานที่เจ็บป่วยทั่วไป ส่วนใหญ่กว่าครึ่งดูแลตัวเองด้วยการซื้อยามากินเองหรือไปรักษาที่คลินิกเอกชนและอีกจำนวนหนึ่งไม่ได้รับการรักษาอะไรเลย สาเหตุหลักมาจากการไม่มีหลักประกันและสิทธิประโยชน์ทางสุขภาพในการเข้ารับการรักษาที่สถานพยาบาล (จุฑามาศ ยลศิริวัฒน์, 2566)

กระทรวงสาธารณสุขจึงมีนโยบายเรื่องการตรวจสุขภาพและประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าวเพื่อให้แรงงานต่างด้าว ที่คณะรัฐมนตรีมีมติอนุญาตให้ทำงานเข้าถึงหลักประกันสุขภาพ ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การตรวจสุขภาพ และประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าว กระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2563 โดยกลุ่มเป้าหมายแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว กัมพูชา เวียดนาม ที่ได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรไทยชั่วคราวตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง และได้รับอนุญาตให้ทำงานตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว การบริหารจัดการดำเนินการเป็นรูปแบบกองทุนโดยมีคณะกรรมการกองทุนหลักประกันสุขภาพ คนต่างด้าวและแรงงานต่างด้าว มีกองเศรษฐกิจสุขภาพและหลักประกันสุขภาพเป็นหน่วยงานเลขานุการระดับพื้นที่มีคณะกรรมการระดับจังหวัด/กรมการแพทย์/สำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานคร โดยสถานพยาบาลที่ดำเนินการตรวจสุขภาพและประกันสุขภาพคนต่างด้าวและแรงงานต่างด้าว ได้แก่ สถานพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข และสถานพยาบาลของรัฐนอกสังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่สมัครเข้าร่วมโครงการ ผลตรวจสุขภาพโรคที่ไม่อนุญาต

(2/9)

ให้ทำงาน ได้แก่ วัณโรคในระยะอันตราย โรคเรื้อรังในระยะที่ปรากฏอาการเป็นที่น่ารังเกียจแก่สังคม โรคเท้าช้างในระยะที่ปรากฏอาการเป็นที่รังเกียจแก่สังคม โรคซิฟิลิสในระยะที่ 3 ติดสารเสพติดให้โทษโรคพิษสุราเรื้อรัง และโรคอื่น ๆ ตามดุลยพินิจแพทย์ (ทุพลภาพ/จิตฟั่นเฟือน/ไม่สมประกอบ) ซึ่งโรคที่กล่าวมาข้างต้นนี้จะต้องส่งกลับประเทศ กรณีที่ได้มีการขายบัตรประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าว อายุคุ้มครอง 2 ปี เนื่องจากตามอายุการอนุญาตให้ทำงาน 2 ปี โดยการตรวจสุขภาพปีที่ 2 ให้สถานพยาบาลที่รับขึ้นทะเบียนกำหนดหมายการตรวจสุขภาพภายใน 1 เดือน นับจากวันครบกำหนด 1 ปี ของการตรวจสุขภาพครั้งแรก (กระทรวงสาธารณสุข, 2563)

โรงพยาบาลบุญทริก จัดเป็นโรงพยาบาลขนาด F1 จำนวน 60 เตียง มีกลุ่มแรงงานสัญชาติลาว เมียนมา และกัมพูชา เข้ามาประกอบอาชีพกรรมกรก่อสร้าง อาชีพผู้รับใช้ในบ้าน (ลูกจ้างในครัวเรือนส่วนบุคคล) และอาชีพค้าขาย มีต่างด้าวเข้ารับการรักษายาพยาบาลในปีงบประมาณ 2563 จำนวน 308 ราย 593 ครั้ง ปีงบประมาณ 2564 จำนวน 167 ราย 390 ครั้ง และปีงบประมาณ 2565 จำนวน 255 ราย 472 ครั้ง (หมายเหตุ: ด้วยสถานการณ์โรคระบาดของโรคโควิด19 ทำให้มีจำนวนการเข้ารับบริการลดลงจากปีงบประมาณ 2563) มีค่ารักษาพยาบาลที่ไม่สามารถเรียกเก็บได้ในปีงบประมาณ 2563 - 2565 จำนวน 75,143 บาท 56,697.32 บาท และ 121,688.25 บาท ตามลำดับ ทั้งนี้อาจจะส่งผลกระทบต่อสถานการณ์การเงินของโรงพยาบาลเนื่องจากไม่สามารถเบิกค่าใช้จ่ายดังกล่าวได้จากหน่วยงานใดได้

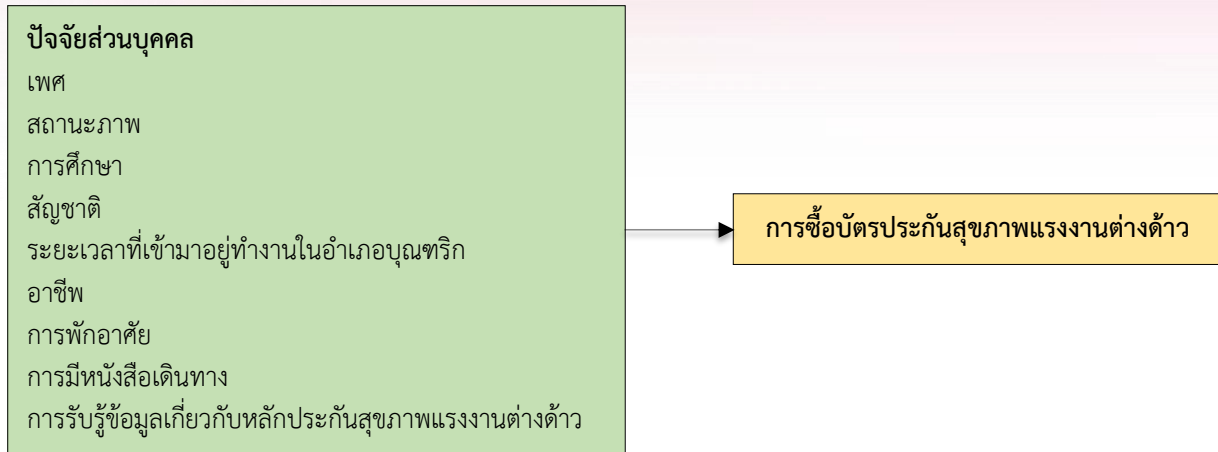
จากสถิติการซื้อบัตรประกันสุขภาพของแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติ ประกอบด้วย ลาว เมียนมา และกัมพูชา ในเขตอำเภอบุญทริก จังหวัดอุบลราชธานี ปี 2566 จำนวน 40 คน จากจำนวนต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในอำเภอบุญทริก จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 6,790 คน ข้อมูล ณ วันที่ 1 กรกฎาคม 2566 (โรงพยาบาลบุญทริก, 2566) ผ่านมาการตัดสินใจทำประกันสุขภาพของแรงงานต่างด้าวชาวเมียนมาจังหวัดสมุทรสาคร ที่พบว่า เพศ อายุ สถานภาพสมรส อาชีพ มีผลต่อการตัดสินใจซื้อบัตรประกันสุขภาพ (ทัศนวรรณ ภูมิไชโยต, 2560) แต่ยังไม่มีการศึกษาในพื้นที่อำเภอบุญทริก จังหวัดอุบลราชธานี ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อบัตรประกันสุขภาพของแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติ (ลาว เมียนมา กัมพูชา) ในเขตอำเภอบุญทริก จังหวัดอุบลราชธานี ว่าเป็นอย่างไร เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้ในการวางแผน กำหนดแนวทางแก้ไขให้ตรงต่อความต้องการและปัญหาที่ประสบอยู่ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานเกี่ยวกับการซื้อประกันสุขภาพในแรงงานต่างด้าวให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของนโยบายรัฐบาลที่ให้แรงงานต่างด้าวทุกคนขึ้นทะเบียนอย่างถูกต้องและต้องมีบัตรประกันสุขภาพเมื่อมาอาศัยอยู่ในประเทศไทยเพื่อให้แรงงานต่างด้าวมีหลักประกันสุขภาพที่จะส่งผลดีต่อผู้ประกันตนที่สามารถเข้าถึงการรักษาพยาบาลได้ตามสิทธิ รวมถึงเป็นการป้องกันสภาวะการเงินของระบบสุขภาพของประเทศไทยด้วย

วัตถุประสงค์วิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อบัตรประกันสุขภาพของแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติ (ลาว เมียนมา กัมพูชา) ในเขตอำเภอบุญทริก จังหวัดอุบลราชธานี

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แนวคิดตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การตรวจสุขภาพและประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าว กระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2563 โดยเน้นให้แรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา ที่ไม่ได้อยู่ในระบบประกันสังคมพร้อมผู้ติดตามทุกรายให้เข้าถึงหลักประกันสุขภาพ ได้แก่ การพยาบาล การส่งเสริมสุขภาพ การเฝ้าระวังและการควบคุมโรคและลดภาระด้านค่าใช้จ่ายในการให้บริการของสถานพยาบาล โดยกำหนดอัตราค่าประกันสุขภาพและอายุความคุ้มครอง ทั้งนี้จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า มีตัวแปร เช่น เพศ สถานภาพสมรส การศึกษา สัญชาติ ระยะเวลาที่เข้ามาอยู่ทำงานในอำเภอบุญทริก อาชีพ การพักอาศัย และการมีหนังสือเดินทาง มีผลต่อการซื้อบัตรประกันสุขภาพแรงงาน 3 สัญชาติ ผู้วิจัยจึงกำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาแบบภาพตัดขวาง (Cross-sectional study) ระหว่างเดือน สิงหาคม ถึง กันยายน 2566

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรได้แก่ ชาวต่างด้าวที่อาศัยในเขตอำเภอพุทธทริภุชเวศ จังหวัดอุบลราชธานี จำนวนทั้งสิ้น 6,790 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ชาวต่างด้าวที่อาศัยในเขตอำเภอพุทธทริภุชเวศ จังหวัดอุบลราชธานี กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Thorndike (1978) โดย $n = 10k + 50$ จากตัวแปรอิสระ 9 ตัวแปร ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 140 คน ใช้วิธีสุ่มแบบชั้นภูมิ (Multistage sampling) โดยขั้นตอนที่ 1 แบ่งสัดส่วนประชากรแยกตามตำบลจำนวน 8 ตำบล ได้แก่ โพนงาม ห้วยข่า คอแลน นาโพธิ์ หนองสะโน โนนค้อ บัวงาม และบ้านแมด ขั้นตอนที่ 2 ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) จากสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละตำบล ดังตาราง 1

ตาราง 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ตำบล	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
โพนงาม	1,156	24
ห้วยข่า	1,237	25
คอแลน	1,059	22
นาโพธิ์	525	11
หนองสะโน	1,101	23
โนนค้อ	478	10
บัวงาม	685	14
บ้านแมด	549	11
รวม	6,790	140

ที่มา : ฐานข้อมูลประชากร โปรแกรม Hi For win โรงพยาบาลพุทธทริภุชเวศ ข้อมูล ณ 1 กรกฎาคม 2566

โดยมีกำหนดเกณฑ์การคัดออก (Exclusion criteria) คือ ผู้ที่มีประวัติการรักษาโรคติดก้างวล โรคซึมเศร้า จิตเภท โรคติดเชื้อและสารเสพติด เป็นระยะเวลามากกว่า 1 ปี ทั้งนี้อาสาสมัครที่ขอถอนตัวการเข้าร่วมโครงการวิจัยในทุกระยะ โดยที่ไม่ต้องชี้แจงเหตุผลการถอนตัวจากงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามถามปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อบัตรประกันสุขภาพของแรงงานต่างด้าว ประกอบด้วย 3 ส่วน ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ สถานะภาพ การศึกษา สัญชาติ ระยะเวลาที่เข้ามาอยู่ทำงานในอำเภอหนองทริก อาชีพ การพักอาศัย การมีหนังสือเดินทาง ส่วนที่ 2 การรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับหลักประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าว ให้เลือกตอบ 2 ตัวเลือก คือ “รับรู้” และ “ไม่รับรู้” และส่วนที่ 3 การซื้อบัตรประกันสุขภาพ ให้เลือกตอบ 2 ตัวเลือก คือ “ซื้อ” และ “ไม่ซื้อ” รวมทั้งสิ้นจำนวน 10 ข้อ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

แบบสอบถามผ่านกตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ได้แก่ พยาบาลวิชาชีพ 1 คน แพทย์ 1 คน และอาจารย์ที่เชี่ยวชาญด้านงานประกันสุขภาพ 1 คน ได้ค่า IOC ระหว่าง .67 – 1.00 จากนั้นนำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปได้ค่า Cronbach's Alpha Coefficient เท่ากับ .83

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยประสานงานกับงานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในระดับตำบล พร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย และขอความร่วมมือในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก อสม. กับกลุ่มตัวอย่างชาวต่างด้าวที่อาศัยในเขตอำเภอหนองทริก จังหวัดอุบลราชธานี และดำเนินการกระจายชุดข้อมูลโดยให้กลุ่ม อสม. และให้อสม. เป็นผู้สัมภาษณ์ จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อคำถามแต่ละข้อเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติก่อนนำมาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลอีกครั้ง ได้ข้อมูลที่มีสมบูรณ์จำนวน 140 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ค่าสูงสุด และค่าต่ำสุด
2. วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อบัตรประกันสุขภาพของแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติ (ลาว เมียนมา กัมพูชา) ในเขตอำเภอหนองทริก จังหวัดอุบลราชธานีด้วยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ละตัวแปร (Bivariate Analysis) ด้วยสถิติถดถอยโลจิสติกอย่างง่าย (Simple Logistic Regression Analysis) และพิจารณาตัวแปรที่มีค่า p -value ของ Wald's test น้อยกว่า .05 เข้าสมการวิเคราะห์ด้วยสถิติถดถอยโลจิสติกพหุตัวแปร (Multiple Logistic Regression Analysis) และคัดเลือกตัวแปรที่มีค่า p -value มากกว่า .05 ออกจากสมการด้วยวิธี Backward Elimination นำเสนอด้วยค่า Crude Odds Ratios (OR) Adjusted Odds Ratio P -value และค่าช่วงเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 (95% Confidence Interval, 95%CI) การแปลผลพิจารณาจากค่า Odds Ratios กรณีที่ค่า OR มีค่ามากกว่า 1 แสดงว่าเป็น ปัจจัยนั้นเป็นปัจจัยเสี่ยงต่อการซื้อบัตรประกันสุขภาพ และกรณีที่ค่า OR มีค่าน้อยกว่า 1 แสดงว่าเป็น ปัจจัยนั้นเป็นปัจจัยในเชิงป้องกันต่อการซื้อบัตรประกันสุขภาพ

การพิทักษ์สิทธิตัวอย่าง

ผู้วิจัยคำนึงถึงการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง 3 ด้าน คือ ความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นจากการวิจัยประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัยและการรักษาความลับของข้อมูล โดยไม่มีการระบุชื่อของเจ้าของข้อมูลในแบบบันทึกการเก็บรักษาข้อมูลเป็นความลับ การเสนอผลงานวิจัยในภาพรวม และข้อมูลทั้งหมดจะถูกทำลายภายใน 1 ปี หลังจากที่ได้ผลการวิจัยได้รับการเผยแพร่แล้ว

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างพบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 79.3 มีอายุเฉลี่ย 36.28 ปี (SD=13.17) อายุต่ำสุด 16 ปี อายุสูงสุด 81 ปี ส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัวร้อยละ 82.9 มีลักษณะการเดินทางเข้ามาทำงานแบบคนเดียวร้อยละ 58.6 ไม่มีใบอนุญาตทำงานแรงงานต่างด้าวร้อยละ 71.4 และไม่เคยมีประวัติซื้อบัตรประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าวร้อยละ 69.3 ดังตาราง 2

ตาราง 2 การวิเคราะห์ตัวแปรที่มีผลต่อการเลือกซื้อบัตรประกันสุขภาพของแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติ (ลาว เมียนมา กัมพูชา) ในเขตอำเภอหนองปรือ จังหวัดอุบลราชธานี

ตัวแปร	ซื้อ		ไม่ซื้อ		OR	95% CI	p-value
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
เพศ							< .001
หญิง	13	44.8	16	55.2	4.46	1.89-10.54	
ชาย	87	78.4	24	21.6	Ref		
สถานภาพ							< .001
โสด	22	50.0	22	50.0	4.33	1.98-9.47	
สมรส	78	81.2	18	18.8	Ref		
การศึกษา							< .001
ไม่ได้เรียนหนังสือ	45	97.8	1	2.2	Ref		
ระดับประถมศึกษา	55	58.5	39	41.5	31.92	4.22-241.42	
สัญชาติ							< .001 ^b
ลาว	99	81.1	23	18.9	Ref		< .001
เมียนมา	1	5.9	16	94.1	68.87	8.68-546.10	(< .001)
กัมพูชา	0	0.0	1	100.0	0.00		1.00
ระยะเวลา							.006
1-10 ปี	57	63.3	33	36.7	3.56	1.44-8.80	
ตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป	43	86.0	7	14.0	Ref		
อาชีพ							< .001
ผู้รับใช้ในบ้าน	57	81.4	13	18.6	Ref		
กรรมกร	26	49.1	27	50.9	4.55	2.03-10.22	(< .001)
ผู้ติดตามแรงงานต่างด้าว	17	100.0	0	0.0	0.00	-	(.998)
การพักอาศัย							< .001 ^b
มีที่อยู่ถาวร	87	82.1	19	17.9	Ref		
ไม่มีที่อยู่ถาวร	13	38.2	21	61.8	7.40	3.16-17.33	
หนังสือเดินทาง							.996
ไม่มี	79	100.0	0	0.0	Ref		
มี	21	34.4	40	65.6	0.00	-	-
ด้านการรับรู้หลัก ประกันสุขภาพ แรงงานต่างด้าว							.996
รับรู้ข้อมูล	15	27.3	40	72.7	Ref		
ไม่เคยรู้	85	100.0	0	0.0	0.00	-	-

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อบัตรประกันสุขภาพของแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติ (ลาว เมียนมา กัมพูชา) ในเขตอำเภอเบญจพิตร จังหวัดอุบลราชธานี ดังตาราง 3

ตาราง 3 การวิเคราะห์พหุตัวแปรที่มีผลต่อการเลือกซื้อบัตรประกันสุขภาพของแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติ (ลาว เมียนมา กัมพูชา) ในเขตอำเภอเบญจพิตร จังหวัดอุบลราชธานี

ปัจจัย	Crude OR (95%CI)	Adjusted OR (95%CI)	p-value
การศึกษา			< .001
ไม่ได้เรียนหนังสือ	Ref	Ref	
ระดับประถมศึกษา	31.91 (4.22 - 241.42)	34.32 (4.24 - 278.05)	
การพักอาศัย			< .001
มีที่อยู่ถาวร	Ref	Ref	
ไม่มีที่อยู่ถาวร	7.40 (3.16 - 17.33)	5.96 (2.09 - 17.05)	

จากตารางพบว่า การวิเคราะห์อย่างหยาบปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อบัตรประกันสุขภาพของแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติ (ลาว เมียนมา กัมพูชา) ในเขตอำเภอเบญจพิตร จังหวัดอุบลราชธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05, .01 และ .001 ได้แก่ เพศ สถานะภาพ การศึกษา สัญชาติ ระยะเวลาที่เข้ามาอยู่ทำงานในอำเภอเบญจพิตร อาชีพ การพักอาศัย (ตาราง 2) เมื่อวิเคราะห์แบบพหุตัวแปร พบว่า การศึกษาและที่อยู่อาศัย มีผลต่อการเลือกซื้อบัตรประกันสุขภาพของแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติ (ลาว เมียนมา กัมพูชา) ในเขตอำเภอเบญจพิตร จังหวัดอุบลราชธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยแรงงานต่างด้าวที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษามีโอกาสซื้อบัตรประกันสุขภาพ 34.32 เท่า ($OR_{adj} = 34.32$, 95%CI: 4.24-278.05) เมื่อเทียบกับแรงงานต่างด้าวที่ไม่ได้เรียนหนังสือ ในขณะที่แรงงานต่างด้าวที่อยู่อาศัยถาวรมีโอกาสซื้อบัตรประกันสุขภาพ 5.96 เท่า ($OR_{adj} = 5.96$, 95%CI: 2.09-17.05) เมื่อเทียบกับเมื่อเทียบกับแรงงานต่างด้าวที่ไม่มีที่อยู่อาศัยไม่ถาวร (ตาราง 3) อย่างไรก็ตาม พบว่า เพศ สถานะภาพ สัญชาติ ระยะเวลาที่เข้ามาอยู่ทำงานในอำเภอเบญจพิตร อาชีพ การมีหนังสือเดินทาง และการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับหลักประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าวไม่มีผลต่อการเลือกซื้อบัตรประกันสุขภาพของแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติ (ลาว เมียนมา กัมพูชา) ในเขตอำเภอเบญจพิตร จังหวัดอุบลราชธานี

อภิปรายผล

การศึกษาและที่อยู่อาศัย มีผลต่อการเลือกซื้อบัตรประกันสุขภาพของแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติ (ลาว เมียนมา กัมพูชา) ในเขตอำเภอเบญจพิตร จังหวัดอุบลราชธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แรงงานต่างด้าวที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษามีโอกาสซื้อบัตรประกันสุขภาพ 34.32 เท่า ($OR_{adj} = 34.32$, 95%CI: 4.24-278.05) เมื่อเทียบกับแรงงานต่างด้าวที่ไม่ได้เรียนหนังสือ ทั้งนี้แตกต่างจากการตัดสินใจทำประกันสุขภาพของแรงงานต่างด้าวชาวเมียนมาจังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งพบว่าคุณลักษณะประชากรเช่น เพศ อายุ สถานะภาพสมรส อาชีพ มีผลต่อการตัดสินใจซื้อบัตรประกันสุขภาพ (ทัศนวรรณ ภูมิไชยโชค, 2560) แต่สอดคล้องกับการเลือกซื้อประกันชีวิตของคนวันทำงานในกรุงเทพมหานคร ที่พบว่าเพศ อายุ ระดับการศึกษาอาชีพ (จิราพร แก้วปิ่น, 2563) จะเห็นได้ว่าการตัดสินใจในการเลือกซื้อบัตรประกันสุขภาพขึ้นอยู่กับกลุ่มที่ทำการศึกษาและพื้นที่ที่ทำการศึกษา โดยในกลุ่มแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมามีความต้องการหลักประกันสุขภาพอยู่ในระดับสูงเมื่อเปรียบเทียบกับแรงงานต่างด้าวสัญชาติอื่น ดังนั้นหากพิจารณาในกลุ่มแรงงานต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอเบญจพิตรจะเป็นกลุ่มแรงงานต่างด้าวที่มีสัญชาติลาวที่มีความคุ้นเคยกับภาษาและวัฒนธรรมในพื้นที่ (ฟารอน หัตถประดิษฐ์, สุปรียา แก้วสวัสดิ์ และ ศศิธร ธนะภพ, 2562) จึงอาจส่งผลให้ปัจจัยในคุณลักษณะประชากรไม่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อบัตรประกันสุขภาพ ถึงอย่างไรก็ตามยังมีปัจจัยการได้รับข้อมูลข่าวสาร การได้รับสิทธิประโยชน์ ประกันสุขภาพ การได้รับนโยบายจากทางรัฐ และความรู้เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ประกันสุขภาพ มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเลือกซื้อบัตร

(7/9)

ประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าว (ทัศนวรรณ ภูมิไชยโชติ, 2560) ดังนั้นในกลุ่มแรงงานต่างด้าวที่ไม่ได้เรียนหนังสือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรออกแบบมาตรการเชิงรุกที่มุ่งเป้าไปยังกลุ่มประชากรดังกล่าวโดยตรง เช่น การให้ความรู้ ด้านสุขภาพผ่านช่องทางที่เข้าถึงง่ายสำหรับผู้มีระดับการศึกษาน้อย

แรงงานต่างด้าวที่อยู่อาศัยถาวรมีโอกาสซื้อบัตรประกันสุขภาพ 5.96 เท่า ($OR_{adj}=5.96$, 95%CI: 2.09-17.05) เมื่อเทียบกับเมื่อเทียบกับแรงงานต่างด้าวที่มีที่อยู่อาศัยไม่ถาวร สอดคล้องกับประสิทธิผลการบริการจัดการระบบประกันสุขภาพของแรงงานต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาคร แต่ทั้งนี้ยังพบปัจจัยอื่นที่พบร่วมด้วยต่อการบริหารจัดการเช่น การจัดการด้านสาธารณสุข ด้านภาษา และด้านความพร้อมของสถานบริการ (พราวพิชชา เกลิงพล, 2563) โดยความพร้อมของสถานบริการและการยอมรับบริการจะส่งผลต่อการตัดสินใจในการซื้อบัตรประกันสุขภาพของแรงงานต่างด้าว (จุฑามาส ยลศิริวัฒน์, 2566) จะเห็นได้ว่าการส่งเสริมการซื้อบัตรประกันสุขภาพของแรงงานต่างด้าว เพื่อให้เกิดความครอบคลุมควรส่งเสริมให้มีการรับรู้ประโยชน์การมีบัตรประกันสุขภาพ โดเน้นการประชาสัมพันธ์ถึงประโยชน์และหลักประกันสุขภาพสำหรับแรงงานข้ามชาติทุกคน รวมถึงการสร้างพร้อมและความเชื่อมั่นต่อการจัดบริการของสถานพยาบาลอีกด้วย ดังนั้นการเชื่อมโยงการซื้อประกันสุขภาพเข้ากับการลงทะเบียนที่อยู่อาศัยจะส่งผลดีต่อการซื้อบัตรประกันสุขภาพ

ข้อจำกัดในการวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากอำเภอบุณฑริกมีจุดด้านอยู่ 1 ด้านที่ส่งผลทำให้มีแรงงานต่างด้าว สัญชาติลาวสามารถเข้าออกได้อย่างสะดวก จึงอาจส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อบัตรประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าวที่ไม่มากนัก อีกทั้งความหลากหลายของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่

การนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรมีการพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลเกี่ยวกับการประกันสุขภาพให้สามารถเข้าใจได้ง่ายขึ้น อาจจะเป็นวิดีโอสั้นที่ใช้ภาษาเข้าใจง่าย และเผยแพร่ให้หลากหลายช่องทางเพิ่มมากขึ้น
2. พัฒนาเนื้อหาของสื่อครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการประกันสุขภาพ ความรู้เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ประกันสุขภาพ รวมถึงขั้นตอนการใช้สิทธิเพื่อให้แรงงานต่างด้าวได้รับข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อทำความเข้าใจต่อทัศนคติ อุปสรรค และความเชื่อของแรงงานต่างด้าวต่อระบบประกันสุขภาพ
2. ควรมีการศึกษาความต้องการต่อบัตรประกันสุขภาพ เพื่อให้ทราบถึงความต้องการของแรงงานต่างด้าว และจะได้มีการจัดบริการที่ตอบสนองต่อความต้องการอีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมการซื้อบัตรของแรงงานต่างด้าวอีกด้วย

รายการอ้างอิง

- จิราพร แก้วปัน และ ลดาวัลย์ ยมจินดา. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกซื้อประกันชีวิตของผู้บริโภควัยทำงานในเขตพื้นที่บางเขน. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง. สืบค้นเมื่อ 27 ตุลาคม 2566 จาก http://www.mbaфин-abstract.ru.ac.th/AbstractPdf/2562-1-2_1605163541.pdf
- จุฑามาส ยลศิริวัฒน์. (2566). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเข้ารับบริการสุขภาพตามสิทธิบัตรประกันสุขภาพของแรงงานต่างด้าวในจังหวัดระยอง. วารสารวิชาการสาธารณสุขชุมชน, 9(3). 88-89
- ทัศนวรรณ ภูมิไชยโชติ. (2560). การตัดสินใจทำประกันสุขภาพของแรงงานต่างด้าวชาวเมียน มาตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การตรวจสุขภาพและประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าว พ.ศ. 2557 ในจังหวัดสมุทรสาคร. วารสารกฎหมายสุขภาพและสาธารณสุข, 3(1). 16-30

- ประกาศกระทรวงสาธารณสุข. (2563). เรื่อง การตรวจสุขภาพ และประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าว (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2563” มาตรการตรวจสุขภาพและประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าว กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2563. สืบค้นเมื่อ 27 ตุลาคม 2566 จาก https://fwf.moph.go.th/Portals/0/2563/ประกาศณ2/ประกาศต่างด้าว_ฉ 2.pdf?ver=2563-07-10-173518-863
- พราวพิชชา เกลิงพล. (2563) ประสิทธิภาพการบริหารจัดการระบบประกันสุขภาพของกลุ่มแรงงานต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาคร. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ, 5(1), 254-267.
- ฟารอน หัตถประดิษฐ์ สุปรีชา แก้วสวัสดิ์ และ ศศิธร ธนะภพ. (2562). ความต้องการหลักประกันสุขภาพของแรงงานข้ามชาติในเขตอำเภอเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารวิชาการสาธารณสุข, 28(S1):S42-S50.
- ภาสวรรณ พังสะอาด. (2564) การเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานข้ามชาติ กรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม. วารสารวิชาการและการพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนีจกริรัช, 1(2), 41-55.
- มาริษา วุฒิกระพันธ์. (2566). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเข้ารับบริการสุขภาพตามชุดสิทธิประโยชน์ในสถานบริการภาครัฐของแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา ในจังหวัดสงขลา. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสงขลา.
- โรงพยาบาลบุญทริก. (2566). สถิติการซื้อบัตรประกันสุขภาพของแรงงานต่างด้าว. โรงพยาบาลบุญทริก